

4.3. Käytännön järjestelyt ja toimintamallit mahdollisen toimivaltasäätelyn taustaksi *Tehtävänanto asiantuntijatyöryhmälle* Lainsäädäntötyöryhmän 11.5.2020 kokous

1 Johdanto

Julkisen sektorin tiedon uudelleenkäytön toimintakenttä on Suomessa monitahoinen. Avoimen tiedon direktiivin näkökulmasta on merkityksellistä, miten tätä toimintakenttää pyritään kehittämään ja ohjaamaan kohti helpompaa ja tehokkaampaa tiedon uudelleenkäyttöä. Direktiivi edellyttää jäsenvaltioilta tiettyjä toimenpiteitä ja käytännön järjestelyjä. Vaikka nämä eivät sellaisenaan edellyttäisi säädöstoimia on mahdollista, että kansallisen toimintakentän tai tehtävänjaon johdosta toimenpiteet ovat merkityksellisiä myös lainsäädännön näkökulmasta tai edellyttävät siihen muutoksia. Näistä syistä lainsäädäntötyöryhmä pitää tarpeellisena, että asiantuntijatyöryhmä tuottaa sille kuvaukset ja ehdotukset erilaisista käytännön järjestelyistä ja toimintamalleista tiedon avaamisen edistämiseksi.

2 Olemassa olevien järjestelyiden ja toimintatapojen kuvaus

Alle on koottu sellaisia direktiivin kohtia, jotka edellyttävät jäsenvaltioilta erilaisia käytännön järjestelyitä. Asiantuntijatyöryhmää pyydetään kuvaamaan sitä käytännön toimintaa ja yhteistyötä (lakiin perustuen tai muuten), jota Suomessa tällä hetkellä harjoitetaan tiedon uudelleenkäytön mahdollistamiseksi tai tehostamiseksi. Asiantuntijatyöryhmää pyydetään erityisesti vastaamaan alla oleviin kysymyksiin ja pohtimaan toimintakenttää näiden artiklojen näkökulmasta. Asiantuntijatyöryhmää pyydetään kuitenkin kuvaamaan myös sellaista toimintaa, joka edistää tai tehostaa tiedon uudelleenkäyttöä, vaikka se ei suoraan vastaisi näiden artiklojen edellytyksiä. Asiantuntijatyöryhmän tulee huomioida eri hallinnonaloilla tehdyt toimenpiteet tai vireillä olevat hankkeet.

Tavoitteena on, että lainsäädäntötyöryhmä kykenisi kuvauksen perusteella arvioimaan käytännön toiminnan nykytilaa ja toimintakenttään liittyvää lainsäädäntöä. Näin voitaisiin paremmin arvioida jäsenvaltioille osoitettujen velvoitteiden täyttämistä sekä tunnistaa mahdolliset olemassa olevien järjestelyjen edellyttämät säädosmuutostarpeet.

4 artiklan 5 kohta

Tätä artiklaa sovellettaessa jäsenvaltioiden on otettava käyttöön käytännön järjestelyt asiakirjojen tehokkaan uudelleenkäytön helpottamiseksi. Näihin järjestelyihin voivat kuulua erityisesti keinot, joilla annetaan riittävät tiedot tässä direktiivissä säädetyistä oikeuksista ja tarjotaan asiaankuuluvaa apua ja neuvontaa.

- Mitä olemassa olevia käytännön järjestelyjä työryhmä tunnistaa uudelleenkäytön helpottamiseksi?
- Mikä taho järjestelyistä vastaa vai ovatko ne tiedon avaajan vastuulla?
- Liittyykö näihin järjestelyihin säädettyä toimivaltaa tai lakisäätteisiä tehtäviä? Mihin kuvattu toiminta perustuu?

5 artiklan 2 kohta

Jäsenvaltioiden on kehotettava julkisen sektorin elimiä ja julkisia yrityksiä tuottamaan ja asettamaan saataville tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvat asiakirjat ”sisäänrakennetun ja oletusarvoisen avoimuuden” periaatteen mukaisesti.

- Minkälaisia toimenpiteitä on tehty tai millaisia järjestelyjä on tällä hetkellä käytössä sisäänrakennetun ja oletusarvoisen avoimuuden edistämiseksi?
- Onko tällaisten toimenpiteiden tai järjestelyjen taustalla sääntelyä? Jos ei, mihin ne perustuvat?
- Mitkä toimijat ovat tällä hetkellä siinä asemassa, että niiden on mahdollista kannustaa julkisen sektorin elimiä ja julkisia yrityksiä noudattamaan sisäänrakennetun ja oletusarvoisen avoimuuden periaatetta?
- Mihin näiden toimijoiden vaikutusvalta perustuu: onko kyse esimerkiksi yhteistyöelimestä, lakisääteisestä toimivallasta tai informaatio-ohjauksesta?

8 artiklan 2 kohta

Jäsenvaltioissa, joissa käytetään lisenssejä, jäsenvaltioiden on varmistettava, että digitaalisessa muodossa on saatavilla yksittäisiä lisenssihakemuksia varten muunneltavissa olevia julkisen sektorin asiakirjojen uudelleenkäyttöön tarkoitettuja standardilisenssejä ja että niitä voi käsitellä sähköisesti. Jäsenvaltioiden on edistettävä tällaisten standardilisenssien käyttöä.

- Hyödynnetäänkö tiedon uudelleenkäytössä Suomessa lisenssejä 8 artiklan tarkoittamalla tavalla?
- Jos lisenssejä käytetään, onko käytössä standardilisenssejä? Tulisiko näin olla?
- Jos standardilisenssejä käytetään, mikä taho standardilisenssejä hallinnoi?

9 artiklan 1 kohta

Jäsenvaltioiden on toteutettava uudelleenkäytettävissä olevien asiakirjojen hakua helpottavia käytännön järjestelyjä, kuten luetteloja tärkeimpien asiakirjojen sisällöstä ja niihin liittyvistä metatiedoista, jotka ovat, silloin kun se on mahdollista ja tarkoituksenmukaista, saatavilla tietoverkon välityksellä ja koneellisesti luettavassa muodossa, sekä näihin sisältöluetteloihin linkitettyjä portaalisivustoja. Jäsenvaltioiden on mahdollisuuksien mukaan helpotettava asiakirjojen monikielistä hakua erityisesti tekeillä mahdolliseksi metadatan yhdistäminen unionin tasolla.

- Mitä sellaisia olemassa olevia käytännön järjestelyjä työryhmä tunnistaa, jotka helpottavat uudelleenkäytettävien asiakirjojen hakua?
- Mikä taho järjestelyistä vastaa vai ovatko ne tiedon avaajan vastuulla?
- Liittyykö näihin järjestelyihin säädettyä toimivaltaa tai lakisääteisiä tehtäviä? Mihin järjestelyt perustuvat?

3 Arvio tarpeesta ottaa käyttöön uusia toimintamalleja

Asiantuntijatyöryhmää pyydetään arvioimaan, olisiko kansallisesti otettava käyttöön uusia käytännön järjestelyjä tai toimintamalleja, jotta Suomi voisi täyttää jäsenvaltioille asetetut velvoitteet yllä kuvattujen artiklojen piirissä tai jotta kansallisesti voitaisiin tehostaa avoimen tiedon hyödyntämistä. Tältä osin asiantuntijatyöryhmää pyydetään kuvaamaan tarpeellisia toimenpiteitä, toimintamalleja tai vastuita yleisellä tasolla. Tavoitteena on, että lainsäädäntötyöryhmä kykenisi kuvauksen perusteella arvioimaan mahdollisia säädösmuutostarpeita, jotka voivat liittyä tällaisiin uusiin toi-

mintamalleihin, ja jotka olisi sisällytettävä direktiivin täytäntöönpanoa koskevaan hallituksen esitykseen. Mikäli tällaisia tunnistetaan, olisi arviota toimenpiteiden tarkoituksenmukaisuudesta tarkennettava työryhmien yhteistyössä.